

SOCIETATEA
PETRU MAJORU

ȘCOLA ROMÂNĂ.

Foaia pedagogică și didactică

pentru interesele institutelor de cultură și ale organelor acestora.

Edată și redigată de

BASILIU PETRI.

Ese odată în septemana, Vineri. Prețulu pe unu anu 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: câte 5 cr. de siru și timbrulu.

Săbiiu, 27 Maiu v. 1877.

Prenumeratiunile și corespondințele sunt a se adresă la: Redacțiunea „Școlii române“ în Săbiiu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco

Obiectele de învățământu în școl'a poporală.

I.

Nu stă în voi'a învățatorului de a-si alege și statori însuși obiectele de învățământu pentru școl'a sa; lucrulu acest'a se țiene de competenți'a autoritatilor școlare. Cu tôte aceste inse se cere, că fiacare învățatoriu se scie: Pentru ce în planulu de învățământu se prescriu anume obiectele aceste și nu altele? Care este reportulu lor între sene? În ce reportu stă fiacare din ele cu scopulu învățământului și cu legile, după cari se desvôlta spiritulu omenescu?

În punctulu acest'a ni lipsesce înca multu. Învățatorii, simțindu lips'a acest'a, voru a o suplini, cultivându metodulu obiectelor de învățământu până la caricatură; inse fia metodic'a obiectelor ori câtu de ingenioasă și aplicarea ei ori câtu de istétia, ea pôte se ascundia, dar nu pôte se delature golulu amintitu. De aici provine apoi, că învățatorii se ocupa prea mltu cu obiectele, pentru cari ei au o deosebită predilecțiune, că negrivescu pre acele, a caroru însemnatate în organismulu învățământului ei nu o întielegu, ca și pre unele și pre altele le tractôza isolatu și unilateralu, că prax'a școlară li este nesigură, șio-vaitôre și degenerôza într'unu mecanismu gretiosu. Tôte instructiunile de susu seau de afara, fia ele ori câtu de bune, nu suntu în stare a pune capetu acestui reu, pe câtu tempu elu nu-se va vindecă din launtru, — în spiritulu învățatorilor. Adevératu, că icône se facu și la Nicul'a și se potu face și tragându cu penelulu preste siablône; dar atunci se nu mai vorbim de art'a didactică, ci de — dresura. Spiritulu junimei devine liberu numai prin concursulu unui spiritu deja eliberatu. —

Partea practică a învățământului se presintă învățatorilor aprôpe gata în planulu de învățământu, unde li-se spune acuratu: **ce, câtu și candu** au a absolvi; art'a didactică inse și adevérat'a valôre a învățământului stă într'u a împacă pe deplinu partea practică cu cea umanistică, cu alte cuvinte: într'u a

învetiă asia, că partea omenesca, schintéu'a divină din omu se triumfeze asupra partii animalice din elu, că prin învățatura omulu se devie omu în adevératulu întielesu alu cuventului, pre cumu adeca cere destinațiunea sa.

În privinți'a acest'a este de lipsa, că mai antâiu de tôte învățatorii se vie cu sene în claru asupra unor termini relativi, cu cari astadi se face multu abusu și multa confusiune, întrebuintându-se adese ori în sensu chiar contrariu; acesti termini sunt: cultura umanistică, reală și practică, cultura universală și specială, cultura materială și formală etc.

Se ne esplicam! Învățământulu este unu midilocu, cu ajutorulu caruia influințiamu asupra poterilor spirituale cu scopu de a le desvôltă, întări și perfectină, cu unu cuventu: de a le cultivă; învățământulu inse presupune o materie (obiecte de învățământu), fora de care este imposibilu a influinția asupra poterilor spirituale. Reflectandu acumu la materi'a învățământului, destingemu o cultura materială; abstragându inse dela materia și avendu în vedere singuru numai cultivarea poterilor spirituale, vorbim de o cultura formală. Dar se nu uitam, că acest'a destingere se face numai în idee, numai în abstractiune; în realitate nu pôte fi o cultura materială fora o cultura formală, nici o cultura formală fora o cultura materială. Însuși cuventulu „cultura“ va se dica, că materi'a a petrusu în substanți'a spiritului, a devenitu unu momentu alu vietiei spirituale. Pana candu unu obiectu de învățământu remane în spiritulu numai materia gramadită în memoria, cu alte cuvinte: pana candu spiritulu a cuprinsu-o numai pe din afara, fora a o fi prelucratu în launtru seu, pana atunci materi'a nu-se prefăce în cultura. Pentru aceea terminii „cultura materială“ și „cultura formală“ potu însemnă grade, nici decâtu inse specie de cultura. De aici se esplică apoi principiile didactice: „Învățământulu se fia mai multu formalu, decâtu materialu“, va se dica, se nu se marginésca a gramadi în spiritulu elevilor numai la materia neorga-

nisata si neexplicata, ci se se nevoiesca a propune materi'a astfeliu, cá spiritulu se o póta petrunde si prelucá cumu se cuvine, pentru ca numai asia ea devine unu factoru alu vietiei spirituale. Si: „Non multa, sed multum!“, nu multe, ci multu, adeca elevii se invetie puçinu, dar bine, totu din motivulu aratatu mai susu.

Spiritulu inse, pre cumu amu aratatu deja in „Scóla Romana“ din anulu trecutu, are trei poteri principale: inteligintia, sentimentulu si voia. Cu privire la poteriile aceste destingemu o cultura intelectuala, estetica si morala seau religiósá. Tóte aceste impreuna facu cultur'a umanistica, care se pote numi si cultura universalá, intru cátu ea se cuprinde in fiacare cultura speciala (pedagogica, teologica, militara etc). Dreptu aceea nu este corectu a vorbi, cumu facu unii, de cultura intelectuala, estetica, morala si umanistica (avendu in vedere cultur'a gimnasiála procurata prin studiulu limbiloru classice), cá si candu acést'a ar fi ceva de sene, separata de cultur'a intelectuala, estetica etc. — Totu asia de gresitu este a vorbi de o cultura reala, in contrastu cu o cultura ideála seau umanistica; cáci idealitatea nu póte se esiste afara de realitate, si gimnasiulu chiar asia are lipsa de reale, cá si scóla asia numita reala; numai mesur'a si proportiunea e alt'a.

Va fi cu scopu inse a destinge:

1. O cultura pentru viétia, carea adeca tience contu de referintiele si scopurile esterne ale omului cu privire la religiune, nationalitate si statu, si carea se póte numi cultura practica.

2. O cultura a omului cá omu, fora privire la referintiele si scopurile sale esterne, si carea se póte numi cultura umanistica.

Facundu acésta destingere, nu avemu intentiunea de a pune cultur'a umanistica in opositiune cu cea practica si vice versa, ci voimu numai a impiedecá, cá cultur'a practica se nu degenereze intr'o dresura mecanica, voimu a impacá elementulu ideálu cu celu realu, elementulu formalu cu celu materialu, elementulu universalu cu celu specialu, scurtu: cultur'a umanistica cu cea practica. Acésta impacare este firésca si necesaria, de óra ce cultur'a umanistica si cultur'a practica suntu numai dóue laturi ale culturai scolastice. Fia care scóla, carea nu are de scopu numai a dresá pre elevi in unele desteritati speciale, este o scóla umanistica, gimnasiulu chiar asia cá si scóla reala, cá si scóla poporala, ba acést'a mai multu decátu tóte, de óra ce ea cauta a tiené contu de poporulu intregu, fora privire la ocupatiunile lui speciale; fiacare scóla inse are si o chiamare practica, o misiune relativa la viétia din lumea acést'a, si cá atare trebuie se tracteze acele materie, se propuna acele scientie si desteritati, cari le reclama biseric'a, natiunea, statulu. Omulu adeca nu este numai omu in idee, numai o fiantia ideála, ci elu apartiene totu odata unei

biserici positive, unei natiunalitati positive, unui statu positivu, prin urmare elu nici nu se póte cultivá „in abstracto“, ci trebuie a se cultivá „in concreto“, chiar cu privire la referintiele amintite. Togmai pentru aceea si pedagogi'a reflectéza si cauta se reflecteze nu numai la omu in genere, ci totu odata si la crestinulu, natiunalistulu si cetatianulu din omu, grigindu numai, cá ceea ce pretinde confesiunea, natiunalitatea si viétia civila se nu fia in contradicere cu ceea ce se cuvine omului cá atare. In cultur'a umanistica trebuie se se cuprindia cultur'a practica, precumu si vice versa: in cultur'a practica trebuie se se cuprindia cultur'a umanistica.

Trecundu acumu dupa esplicarile acestea la statóirea obiectelor de invetiamentu pentru scóla poporala, se nu pierdemu din vedere mai cu séma dóue impregiarari:

Antáiu: ca scóla poporala este unu institutu universalu.

Adóu'a: ca scopulu ei este, a procurá eleviloru, in mesur'a poteriloru, de cari ea dispune, cultura umanistica si practica.

De aici urméza, ca obiectele de invetiamentu pentru scóla poporala cauta a se deduce din caracterulu si din scopulu ei indicatu.

Trei obiecte mari suntu, cari au ocupatu mintea omenésca decandu esista lumea, o ocupa astadi si o voru ocupá in veci: **Domnedieu, natur'a si omulu.** Tóta cultur'a umana de astadi s'a produsu si a crescutu mare din meditatiuni asupra acestori trei obiecte cardinale. Scóla poporala, chiamata fiindu a dá poporulu tóta cultur'a, de carea elu are lipsa, este detória a se ingrigi, cá aceste trei nume mari se fia pentru scolari mai multu decátu nesce nume góle, nesce intipuiru oscure, este detória a procurá si ea eleviloru sei cunoscientie suficiente despre Domnedieu, natura si omu (acést'a privitu odata cá individu, apoi ca membru alu societatii omenesci). De aici resulta si pentru scóla poporala, intogmai cá si pentru ori care institutu de caracteru universalu, cele trei discipline fundamentale: teologi'a, cosmologi'a si antropologi'a (seau adeca scientia despre D-dieu, natura si omu). In scóla poporala teologi'a este reprezentata prin religiune cu ramurile ei: catechismulu, istoria biblica si istoria bisericésca; cosmologi'a prin istoria naturala si prin fisica; antropologi'a prin unele cunoscientie elementarie despre trupulu si sufletulu omenescu, apoi prin istoria si geografia.

Formele fundamentale, sub cari spiritulu omenescu privesce lumea esterna, suntu spatiulu si tempulu, forme cari se potu mesurá si numerá; astfeliu dela cosmologia se deriva alte dóue obiecte de invetiamentu: computulu si geometri'a cu desemnulu.

Totu asia se deriva si dela antropologia: limb'a cu tóte ramurile ei (= scrisulu, cetitulu, gramatic'a,

ortografi'a, stilistic'a, cantulu), apoi gimnastic'a si industri'a domestica.

Éca obiectele de invetiamentu, cari din punctulu de vedere alu cultur'e umanistice trebue a se invetiá in fiacare scóla poporala, déca ea voiesce seriosu a face din omu — omu!

Acuma vine indata momentulu practic'u, carele cere, cá d. e. religiunea se se acomodeze intru tóte (pana si in ceremoniele bisericesci) dupa confesiunea scolariloru; cá la istori'a naturala si la fisica se se considere cu deosebire animalele, plantele, mineralele, uneltele etc., cari se folosescu mai cu séma in viéti'a practica; cá la computu se se deprindia mesurile si pondurile provinciale si se se aplice la casuri concrete; cá cu privire la grup'a a treia se se invetie limb'a materna, industri'a natiunala etc. etc.

In modulu acest'a cultur'a umanistica se impaca pe deplinu cu cultur'a practica, ambele suntu pentru educatiune corelative, adeca un'a nu póte fi fora de ceealalta, numai amendóue impreuna potu produce o educatiune intréga, armonica.

De invetiatura pentru invetiatori.

(O istoria adeverata.)

(Fine.)

II.

Trecusera deja doi ani de atunci si intemplantura istorisata se uitase cu totul; numai candu la prelegeri asupra pietriloru scumpe scatul'a cu diamantele se scotea din sicrinu si se portá in cercu, numai atunci se mai facea câte odata vorba de diamantulu pierdut.

Intr'aceea edificiulu academiei se supuse la o reparatura fundamentala, si atunci firesce trebuiá se se repareze si sala, care formá auditoriulu lui Werner.

Unu june mesariu, desfacându podilele vechi, vedii deodata ceva sclipindu printre scánduri. Se plecá si spre surprinderea lui gasi o pietricica, ce stralucia de minune.

„Bravo,“ murmurá elu cu multiamire; „pe legea mea, este o frumósa bucata de sticla. Asia ceva n'am vediatu in viéti'a mea. Póte e o farimatura dintr'o bucata mai mare, pre care au despicalu-o domni' cei invetiati, cá se le mai tréca din vreme. Bravo, voiú lasá s'o puna intr'unu ánelu, si éca unu presentu frumosu pentru mándr'a mea!“

Puçinu dupa aceea urmá repausulu de amiédii. Pedelulu academiei inca veni se védia, cumu mai merge lucrulu.

„Spune-mi, te rogu, unchiasiule,“ intrebá mesariulu, „d-ta cunosci abuna séma tóte pietrile miraculoase din cas'a ast'a?“

„Vrei se dici, din colectiunile nóstre?“

„Se intielege.“ —

„Le cunoscu dá, scumpulu meu. Sum d'atátia ani la invetiátulu d-nu profesoru Werner, si d'atátea ori amu trebuitu se-i ajutu la lucru, incátu cu mándria

potu dice, ca cunosctá mineralogi'a, cumu ti cunosctá d-ta meseri'a d-tale.“ —

„Ah! Ast'a ó cugetám si io, unchiasiule. Acumu spune-mi dara, ce feliu de piétra este ast'a, ce am aflatu-o sub podilele desfacute?“

Dicundu acestea, mesariulu aratá pedelului piétra gasita. —

„D-dieule!“ strigá pedelulu plinu de uimire, „acést'a e rarulu diamantu, ce ni-se pierduse acumu doi ani, si pre care atát'a lamu cautatu. Ba, inca venise unu bietu studentu seracu in prepusu, ca l'ar fi furatu; insusi profesorulu W. inca credea acést'a. Scumpule, fi bunu si-mi dá diamantulu!“

„Io cugetám, ca pietricic'a acést'a n'are nici unu pretiu deosebitu si voiú poté-o tiené, spre a o pune intr'unu ánelu pentru amant'a mea.“

„Din contra, piétra e fórté scumpa, pentru-ca e asia bine cristalisata. Inse fiindu ca d-ta ai fostu asia de norocosu a ó aflá, desiguru vei capetá o remuneratiune buna.“

Mesariulu puse diamantulu in man'a pedelului, care-lu duse iute la profesorulu Werner.

Acest'a vedindu diamantulu si audiendu unde s'a gasitu, remase tare surprinsu.

Asiagara Fridericu K. a fostu totusi nevinovatu si suspiciunea radicata contra lui cu totul nefundata. Unu sântiementu de caintia petrunse ánim'a profesorului aducundu-si aminte de nedreptatea facuta bietulu studentu, pe candu din contra trebuiá se-lu ajute si se-lu protéga in totu modulu.

Profesorulu si puse tóta silinti'a, cá se afe, unde petrece acumu Fridericu, dar nu potú dá de urm'a lui. Chiar si rudeniele lui F. inca se stramutaseru din cetatea, unde locuisera mai inainte. Astfeliu profesorulu nu-si potú corege nedreptatea facuta lui F.; se grabi inse a publicá numai de cátu in sala de prelegeri ceea ce s'a intemplat, restituindu astfeliu inca in Freiburg onórea tenerului.

III.

Mai trecura alti cinci ani.

Werner obicinuiá in fiacare anu a face in tempulu ferieloru caletorie de studiu prin tienuturile muntóse. Pretotindenea elu erá primitu cu cea mai mare prevenire din partea proprietariloru si oficialiloru de mine, cari invetiau multu din cercetarile si esplicarile sale.

Intr'o caletoria de aceste elu ajunse si in Silesi'a de diosu, la o mina mare de arsenicu, care producea pe anu câte 3000 centenari.

Profesorulu fú portatu preste totu locul si se esprimá fórté multiamitu de mesurile escelente luate pentru a miciorá periculi' impreunati cu sploatarea acestei mine; cáci fumulu si aborulu veninosu din minele de arsenicu are o influentia mortifera. Din notiie vechi asupra acestei mine profesoriulu sciá, ca sploatarea ei mai inainte erá fórté defectuósa, si ca a rapitu multe viet' omenesci. Din cauzele aceste erá si

förte greu a capetá lucratori harnici pentru mine de arsenicu.

Werner, carele sciá de tóte acestea, se mirá förte audiendu, ca nóu'a splotare este introdusa si dirigéta de unu technicu inteligentu, care si-a facutu studiele in Freiburg.

„Candu a venitu la d ta?“ intrebà elu pre proprietariu.

„Voru fi acumu siepte ani.“

„Atunci de buna séma si-a facutu studiele la mine. Trebuie se-lu cunoscú. Cumu 'lu chiama?“ —

„Fridericu K.“ —

„Fridericu K!“ strigà profesorulu miscatu de dorere. „Asiadara nefericitulu a inspiratu siepte ani intregi acestu aeru veninosu. Unde e acumu? Cumu de nu-lu vedu? Trebuie se vorbescu cu elu negresítu!“

„Dorere, e morbosu,“ respunse proprietariulu minei, „morbosu de móрте. Adeveratu, ca elu s'a jerfitu pentru min'a mea. De multe ori l'am rogatu se se mai crutie, dar se parea, ca lui i erá totu un'a, ori inghite aerulu veninosu ori nu. E unu barbatu seriosu, tacutu. Betran'a lui mama traiesce la elu, càci densulu nu este casatoritu. Cà va mori in curendu, o scie. Insistandu seriosu, mediculu i-a facutu acestu anunciu infioratoriu. Este o mangaiare pentru elu, ca am acordatu mamei sale o mica pensiune pentru tóta viéti'a. Servitiile lui inca le-am remuneratu bine. Me dóre in anima, ca trebuie se pierdu pre unu teneru atátu de bravu.“ —

Werner erá tare miscatu de cele audite.

La dorinti'a sa fú condusu indata in odai'a ingineriului morbosu.

Pacientulu jacea pe patulu doreriloru intr'o chilia arangeata förte modestu. Façia-i seriósa, inteligenta si frumósa erá topita si palida de aburii de arsenicu, ce respirase in cursu de siepte ani. Langa patu sie-dea o femeia betrána, cu ochii plini de lacrimi, cu façi'a amarita de dorere — mam'a morbosului.

„D-lu profesoru Werner, sositu astadi cá se vísitezé minele nóstre, doresce a vorbi cu d-ta, d-le K.“ díse proprietariulu intrandu.

Morbosulu se radicà puçinu in patu sí-si pironi ochii aprópe stinsi asupra profesorului.

„Oh! scumpé Fridericu,“ esclamá acest'a, „cátu de multu regretu, càci te affu intr'o stare atátu de trista.“

„Me bucuru, ca inainte de a mori mai vedu odata pre scumpulu meu profesoru,“ díse incetu morbosulu. „Acumu in façi'a mortii 'ti juru, d-le profesoru, ca sum cu totulu nevinovatu lá pierderea diamantului, si nu me indoiescu, ca acumu me vei crede!“

„In Freiburg nime nu-se mai indoiesce in nevinovati'a d-tale,“ respunse Werner. „Inainte de acest'a cu cinci ani, renovatu fiindu edificiulu academiei, diamantulu pierdutu s'a gasitu intre podile. De atunci indesiértu am cercetatu pretotindenea dupa d-ta, cá se me rogu de iertare pentru nedreptatea de odinióra

Astadi te affu pe patulu de dorere: ce bine ti-asi mai poté face acumu?“

„Nemicu!“ respirà morbosulu cu unu surisu slabu.

„E prea târdiu!“ —

Renumitulu invetiatu cadíu in genunchi langa patulu morbosului, si prindiendu-i man'a topita, díse si elu incetu:

„E prea târdiu! Sermane teneru, a-i trebuitu se cadí jertfa unui prepusu. Iértame pentru reulu, ce ti-am causatu!“

„N'am nici o ura asupra d-tale, preastimate d-le profesoru,“ murmurà morbosulu. „Cine se póte luptá in contra ursitei, care m'a facutu atátu de nefericitu! Pe atunci, lipsitu de ori ce recomandare, mi-a fostu imposibilu a obtiené alta conditiune, decátu pre cea periculósa din asta mina de arsenicu. Dar, mi-am facutu detori'a, am grigitu de mam'a, am crutiatu pentru ea din léf'a mea, si pe langa aceea va mai capetá si o pensiune. Astfeliu potu mori fora grigia. Acumu s'a constatatú si nevinovati'a mea, si nimicu nu va desonorá mormentulu meu.“

Profesorulu remase la morbosu, vorbi cu mediculu sí-lu rogà se ajute; dar acest'a clatinà din capu, càci nu mai erá nici o sperantia. —

Preste nópte Fridericu adormi, — pentru a se desteptá intr'o viétiá mai fericita. Werner remase aci pana in diu'a inmormentárii, si petrecù cosciugulu, pentru a dá mortului onórea cuvenita. Pre mam'a repausatului o spriginí cu abundantia pana la móрте.

In Freiburg inse profesorulu nu intrelesá a vorbi ascultatoriloru sei la tóta ocasiunea despre *urmarile terribile ale prepusului nefundatu* si-i admonià in casuri analóge, *a nu-se grabi cu judecat'a, ci a fi cu mare bagare de séma.*

Cipresulu.

(*Cupressus sempervirens.**)

Lectiune practica in despartimentulu superioru alu scólei poporale.

Observare. Din famili'a cipresului s'a tratatu dupa olalta: bradulu de munte, bradulu albu si rosu, junépenulu, tis'a, cedrulu si pinulu de Itali'a. Cu cipresulu incheiámu sírulu acestoru genuri si compunemu din tóte: famili'a coniferelor. Tractarea s'a facutu pe bas'a unei icóne si dupa urmatoriulu planu: 1. Numele propriu. 2. Numele comunu. 3. Radecin'a. 4. Trunchiulu. 5. Ramurile. 6. Foile. 7. Florile. 8. Fructulu. 9. Reproductiunea. 10. Coron'a. 11. Patri'a. 12. Viéti'a. 13. Folosulu. 14. Famili'a. Terminii botanici, desvoltati succesive in cursulu botanicu, s'au repetatu la fiacare din punctele precedente.

*) Si: *cyparissus*, it. *ciparisso*, fr. *cyprès*, grec. *κηπαρισσος*, de unde si variele nóstre forme, pr. *chiparosu* etc.

1. Aici vedeti érași tipulu unei plânte. Priviți-o cu deameruntulu! Numele inca nu-lu sciti; vi-lu voiú spune eu. Se chiama cipresu. Lu vomu si insemná pre tabla. (Numele.)

2. Cari suntu partile principale, din cari se compune o planta? (radecin'a, trunchiulu, ramurii, ramurele, foile, florile si fruptele.) Cari suntu celea secundarie? (cotiledonele, fibrele, epiderm'a, invelisiulu, suberosulu, invelisiulu erbosu, liberulu, alburnulu, anim'a lemnului, medu'a, celulele s. a.) Au tóte plântele, câte le-amu invetiatu noi pana acumu, tóte partile enumerate? (Unele da, altele ba) Spuneti-mi o plânta, care se aiba tóte partile însirate mai inainte! (pinulu, care l'amu invetiatu in prelegerea trecuta). Acumu un'a, care nu le are pre tóte! (ciuperc'a). Ce-i lipsesce ei? (cotiledonele). Plânt'a acést'a inca are tóte partile amintite, cá si pinulu, despre care amu vorbitu in prelegerea trecuta, ba si marimea. Ce nume comunu i-am datu noi pinului? (arbore). Cari plante se numescu arbori? (Acelea, ce crescú mari, au trunchiu lemnos, care se remuresce susu dela façi'a pamentului.) Déca cipresulu, precumu amu amintitu déjà, sémena mai intru tóte cu pinulu — ce nume comunu mai acomodatú i vomu dá? (Arbore).

3. Vomú incepe acumu cu partile sale, si inca dela radecina, cá totu deaum'a. Ce numimu radecina? Déca cipresulu aduce bine cu pinulu, cumu trebue se-i fia radecin'a principala? (conica). Celealalte laterali? (totu asemenea.) Fi-voru radecinele intrate a fundu in pamentu? (firesce). Pentru ce? (pentruca la din contra cumu ar poté stá in susu unu arbore asia uriasiu). Radecinele-i suntu dara — cumu? (mari.) Spre cei folosescu radecinele? Cumu se numescu partea aceea, s'au mai bine dísu, punctulu, unde se despartiesce trunchiulu de radecina? (nodulu vitalu seu de viétia). Ásiadara inca odata: cumu suntú radecinele cipresului? (Se notéza punctulu tractatu: Radecin'a).

4. Ce e acést'a (aratandu trunchiulu)? Ce forma are? (conica). Ce numiti conu? Ce feliu de trunchiu este acést'a: supra-ori subpamenténu? Câte feliuri de trunchiuri suprapamentene cunósceti voi? (4, si anume: trunchiulu propriu, stipulu, paiulu si cotorulu). De care din acestea se tiene cipresulu? (de cel'a de antáiu.) Ce numiti voi trunchiu propriu? (care are forma conica, e lemnos si susu dela pamentu dá din sinulu seu: frundie, flori si fructe). Cu ce este imbracatu trunchiulu propriu? (cu cógia). Asemenea si cipresulu. Din câte parti consta cógi'a? (din 4). Cari suntu acelea? (epiderm'a, cea mai de asupra, urmatóri'a: invelisiu suberosu, a trei'a: invelisiu erbosu si a patr'a: liberu). Pentru ce se numescu cea din urma astfeliu? Ce urméza indata dupa cógia? (lemnulu), Din câte parti stá lemnulu? (din 2). Cea de dupa liberu? (alburnu). Si cealalta? (anim'a lemnului). Chiar in centru se afla? (medu'a). Care e misiunea cógei pentru planta? Care (a unor'a) pentru omu? Spre ce se folosescu suberulu dela pinu? (stupusia s. a.) Dela ci-

presu se folosescu mai multu lemnulu, dupa cumu vomu vedé mai la vale, fiindu-ca este fórté tare. Cumu cresce trunchiulu? (in lungime si latíme.) Cumu in grosime? (in fia-care anu se adange unu stratu din alburnu la anim'a lemnului, formandu-se si la alburnu — din nutremente — alte parti, pana ce incéta plânt'a a mai cresce.) Cumu in inaltíme? Elementele la cipresu inca suntú; celulele, fibrele si vasele celulare, dupa cumu a-ti vediutu la pinu si altele. Ce amu dísu despre trunchiulu cipresului? Vomú scrie: (Trunchiulu)

5. Ce crescú din trunchiu? (ramurele). Cari ramuri suntu de comunu mai mari, mai lungi si mai gróse? (celea mai din diosu). Asia si aici. Din ce in ce apoi spre vârflu 'su mai mici, asia in câtu tóte impreuna, cu ramurelele si surcelutiele lorú — ce figura facu? (figura conica). Ramurile lui 'su fórté lungi. (Recapitulare si notare: Ramuri si ramurele).

6. Ce mai este inca pre ramuri, afara de ramurele, ce pre ramurele si ce pre surcelutie? (foi.) Ce numesci foi? Ale cipresului suntú, dupa cumu se póte vedé, caudate. Form'a lorú éca semena cu a bradului, suntú lungaretie si totu de a un'a verdi si preste iérna si preste véra, asia incátu cugeta omulu iérn'a, candu le vede, ca e la inceputulu verei. Suntú mici, áscutíte, multe si dese, asia incatu éca! ramurele cele puternice suntú incóvoiate sub greutatea lorú. Din ce esu foile? (din muguri). Cumu servescu ele plantei? (cá nesce plamani.) (Foi ele.)

7. Totu pe ramuri printre frundie mai suntú si florile, cari nu se vedú decátu scurtu tempu si dupa aceea disparu (se facu nevedite) spre a dá locu fructului. Cari suntú partile flórei? . . . Florile cipresului suntú unisexuale seu adeca sciti, nu de acelea, in cari se afla si stamine si pistilu totu in aceasi flóre, ci numai de unu feliu, de unu sexu. In un'a se afla spre es. pistilulu si lipsescu staminele, si din contra. Sciti, ca pistilulu representéza pre partea femeiesca, ér staminele pre cea barbatésca. Acumu cá se se póta produce fructulu si sementi'a, este delipsa, cá polenulu pistilului se se unésca cu alu stamine-lorú, càci numai astfeliu se póte formá fructulu. Dar aici acestea dóue sexe suntú despartite; cumu se se impreune acumu? D-dieu a ingrigitu, cá albinele seu alte insecte ori vântulu se duca polenulu dela pistilu la stamine. Florile suntú puse mai multe langa olalta pre o coditia si au tóte la olalta form'a unui conu, ce se numescu amentu. Ce se numescu dara amentu? (Unu spicu cu flori unisexuale, care dupa inflorire cade, remanendu numai ouariulu) — Corol'a si caliciulu (potirulu) suntú nesce solzi tari. — Ouariulu este uniloculariu si in elu se afla numai unu grauntiu. (Florile.) —

8. Fructulu seu este de forma ovala si de marimea unei nuce, acoperiti cu solzi lemnosi, si fiindu-cá din fiacare flóre femeiesca a amentului a remasu câte unu ouariu cu câte unu grauntiu, asia sub solzii

aceia suntu mai multe semêntie, cari dupa ce s'au coptu, solzii se desfacu, si ele esu afara, — pica. Fructulu are dara forma de ou seau inca mai multu — conica. (Fructulu).

9. Ramarele, ramurelele. si. foile facu corón'a arborelui. O coróna mare si frumósá are si cipresulu. (Corón'a).

10. Cipresulu este unu arbore mare si pomposu, cá si pinulu din Itali'a, bradulu s. c. a. — Elu se prasesce din semêntia si prin sedire candu e teneru. Sedirea se face in lun'a lui Aprile, ér punerea sementiei cam prin Octobre. (Reproductiunea.)

11. Iubesce locurile celea umede si grase din tierile calduróse, unde prosperéza bine pr. la noi in Europa: prin Greci'a, Turci'a, Itali'a s. a. prin Asi'a si Afric'a; ba ar duce-o si pre la noi numai se se cultiveze — si ar meritá acést'a. (Patri'a).

12. Cresce si se desvólta deplinu in o forma cu bradulu si este crescutu de totu numai dupa mai multe dieci de ani. Asia apoi in stare buna traiesce sute de ani. (Viéti'a).

13. Cipresulu aduce omului multu bine. E inca si o planta, carea desfetéza anim'a omului prin frumseti'a sa. Aici in elu se unesce bunulu si frumosulu, dóue insusíri fórté recomandabile chiar si pentru omu. O planta maiestósa intr'o gradina in apropierea omului — ce lucru placutu! Câteva mominte de recreatiune, petrecute a umbr'a acestui pomposu uriasiu, — nu se póte se nu ne aducemu aminte de D-dieu si se nu-i multiamimu de darurile sale.

Pre langa acést'a lemnulu seu este fórté tare, dá unu mirosu fórté placutu, si se lucra minunatu de bine si frumosu. Are si unu lustru escelentu. Nu-lu rodu carii si alte insecte, cumu se intempla cu lemnulu altoru arbori, cá si cumu s'aru rusiná si teme de tari'a si frumseti'a lui.

Fiindu lemnulu cipresului fórté indesatu, nu lasa cá frigulu ori caldur'a se intre in elu, din care cauza se potu pastrá in densulu ori ce obiecte de pretiu, chiar si corpurile ómeniloru morti, cumu se facea la popórale vechi. Pentru domnitorii cei vechi se faceau cosciuguri numai de cipresu.

S'a adeveritu, ca tiene de 6—7 ori mai multu, decâtu lemnulu stegiarului, carele inca tiene fórté lungu.

Portile dela biseric'a s. Petru din Rom'a, cea mai spatiósa biserica din lume, au fostu facute la inceputu din cipresu; ele au statu preste 11 seclii si inca erau cá nóue.

V'am spusu, ca tamái'a nu este alta decâtu o specia de resina. Ea se intrebuintiéza in biserici si prin case. Sciti pentru ce? Pentru ca se crede, ca are insusirea de a curati aerulu celu stricatu. Resin'a cipresului inca este fórté aromatica, pentru aceea in tienuturile cu cipresi aerulu este placutu si sanetosu, precumu d. e. pe insul'a Candi'a din marea mediterana (spre média di dela Greci'a) si pe insulele din archi-

pelagulu grecescu (dintre Greci'a, Turci'a si Asi'a mica). Medicii din resaritu tramiteau pre morbosii de offica mai cu séma in Candi'a spre a se curá in acestea regiuni cu aeru curatu. Éca totu folóse! Cimiteriele de prin Itali'a s. a. locuri 'su plántate cu cipresi. Candu esistá pedéps'a, de a se arde ómenii in rugu, acést'a inca erá facutu din lemnulu de cipresu. Unu esemplu din istoria!

Italianii s. a. popóra tienu cipresulu de unu arbore, ce represinta tristeti'a, cá la noi salci'a. Ramurele cipresului suntu plecate si totu aspectulu seu ceva blándu, bunu. Chiar si frundiele lui inca le folosiau pentru invelirea cadavreloru. (Folosulu).

14. Sciti, ca plantele le-amu clasificatu pana acumu dupa specie, genuri si familie. Dar animalele? (dupa specie, genuri, familie ordini, clase si regne seau imperatie.) Avemu acumu genuri, pre cari nu le-amu asiediatu in o familia? (Avemu). Numescele!

1. genulu bradului de munte,
2. " " " albu,
3. " " " rosii,
4. " junépenului,
5. " tisei,
6. " cedrului,
7. " pinului de Itali'a, si de astadi
8. " cipresului.

Atát'a ve spunu, ca genuri de acestea nu mai avemu. Este deci tempulu, cá se formamu? (o familia.) Vomu si forma-o; dar mai antáiú se vedemu ce note comune au genurile acestea 8, si inca de acelea, de cari genurile altoru familie se nu le aiba.

Ce suntu individii din acestea 8 genuri? (arbori si arborei). Tieneti acést'a in minte! Radecinele si trunchiulu — convinu cu ale altoru arbori? (Conviniu mai multu seau mai puçinu). In ce se deosebescu cu tóte acestea de trunchiurile arboriloru din alte familie? (prin aceea, ca dau o materia resinósa). Tieneti minte si acést'a! Cumu suntu frundiele? (ascutíte, anguste si tari.) Cumu florile? (unisexuale). Ce va se dica acést'a? Cumu suntu fructele? (de forma conica). Acestei familie i vomu dá numele dupa form'a fructulu si vomu dice si scrie pe tabla si in notitie, cá: genulu bradului albu si rosii, genulu junépenului, alu tisei, alu cedrului, alu pinului de Itali'a si alu cipresului facu la óalta: **famili'a planteloru cu fructe de forma conica**, scurtu: **famili'a conifereloru**.

Pre or'a venitória, dupa program'a indicata, ve-ti descrie genulu cipresului, aratandu si notele distincte ale acestei familie façia de altele!

Invetiatoriulu rom.

Cursu de fisica pentru scólele elementarie.

11. Pondulu corpuriloru.

(Fine.)

Dar cumu anume se determina pondulu specificu seau dessimea corpuriloru? Spre acestu scopu

ne folosim de o cumpena buna, legandu in se unulu din discuri ceva mai scurtu (invertindu sförele pre langa vergéu'a cumpenei). Avendu acumu a determiná dessimea unui corpu, care se cufunda in apa, legámu de elu unu peru de calu, ér cu celalaltu capetu alu perului 'lu aninámu de disculu scurtatu alu cumpenei. Acumu firesce disculu acest'a va fi mai greu, va preponderá; spre a restabili ecuilibrulu, punemu in celalaltu discu ponduri, pana candu vergéu'a cumpenei stá éراسi orizontalu. Pondurile aceste arata pondulu absolutu alu corpului, carele se dicemu ca s'a aflu a fi de 14 Dec'a. Acumu luámu unu pocalu cu apa, 'lu punemu sub disculu scurtatu si lasámu corpu aternatu a se cufundá de totu in ap'a din pocalu. Prin acést'a ecuilibrulu éراسi s'a conturbatu, si anume disculu nescurtatu devine mai greu, corpu cufundatu in apa a pierdu din greutate. Spre a restabili éراسi ecuilibrulu, punemu in disculu scurtatu ponduri nóue. Se dicemu, ca amu trebuit se punemu 2 Dec'a. Acesti 2 Dec'a ne arata, cátu a pierdu corpu in apa, seau ceea ce e totu atáta: ne arata pondulu massei de apa de acelaasi volumu, cá si corpu cufundatu in ea. Corpu a trasu mai înainte 14 Dec'a, mass'a de apa egala cu elu, 2 Dec'a; va se dica, corpu este de 7 ori mai desu decátu ap'a, dessimea sa = 7. Asia este d. e. pleulu seau tinichéu'a.

Vrendu a cautá dessimea unui corpu, carele este mai usioru de cátu ap'a, d. e. lemnulu, atunci spre a-lu face a se cufundá in apa, 'lu legámu de unu corpu mai greu. D. e. Lasámu cumpen'a intru tóte in starea ei de mai înainte, cu corpu celu greu cufundatu in pocalulu cu apa, — cumpen'a in ecuilibru; punemu apoi bucat'a de lemn in disculu celu scurtatu si-i cautámu pondulu absolutu, = 1 Dec'a; dupa aceea 'lu luámu din discu, 'lu legámu de corpu celu greu din apa si apoi 'lu cufundámu cu acest'a éراسi in apa; disculu scurtatu va merge in susu si spre a restabili ecuilibrulu, vomu trebúi se punemu in cumpena 2 Dec'a; atáta a pierdu lemnulu in apa, atáta face pondulu unei masse de apa, egala cu volumulu lemnului cumpenitu. Pondulu absolutu alu lemnului a fostu 1 Dec'a, mass'a apei egala cu elu — 2 Dec'a, va se dica lemnulu cutare este numai pe diumetate asia de desu cá ap'a. Asia este lemnulu de bradu.

Corpurile, cari se topescu in apa, se cumpenescu intr'o fluiditate, in carea ele nu se topescu, d. e. sarea in oleiu de terpentinu. Atunci firesce se cere a sci, care este reportulu intre dessimea acestei fluiditati si intre dessimea apei. D. e. o bucata de sare trage singura 5 Dec'a, in oleiu de terpentinu ea pierde 2 Dec'a, va se dica este de 2½ ori mai désa decátu oleiulu de terpentinu; dessimea acestuia in reportu cu ap'a este 4/5, prin urmare sarea este de 3/2 × 4/5 = 20/10 = 2 ori mai désa decátu ap'a.

Ne mai remane acumu a aratá, cumu se determina dessimea unei fluiditati. Se cautámu d. e.

dessimea spiritului rectificatu seau curatu. Aninámu de disculu scurtatu unu corpu mai greu decátu ap'a, d. e. o bucata de sticla, o lasámu a se cufundá in apa si cautámu, cátu a pierdu din greutatea ei in apa. Se dicemu, ca pierderea face 5 Dec'a. Acumu cufundámu sticl'a in spiritu, unde va pierde 4 Dec'a. Va se dica, mass'a de apa egala cu volumulu bucatei de sticl'a trage 5 Dec'a, spiritulu 4; astfeliu spiritulu este de 4/5 ori asia de desu cá ap'a. — Dessimea unei fluiditati se póte inse affá si directu prin cumpenire, fora a recurge la cufundarea unui corpu mai greu. Mai antáiu determinámu tar'a seau greutatea unui pocalu голу; dupa aceea 'lu implemu cu apa si-lu cumpenim éراسi; acumu golim ap'a din elu, 'lu implemu d. e. cu untu de lemn si-lu cumpenim de nou. Déca ap'a a trasu 10 Dec'a, untulu inse 9, urméza, ca untulu este de 9/10 ori asia de desu cá ap'a.

Cu ajutoriulu pondului specificu se póte calculá usioru si pondulu absolutu alu corpurilor; se cere inse a mai sci, cátu cumpenesce unu centimetru cubicu, unu decimetru cubicu si unu metru cubicu de apa. Unu metru cubicu de apa cumpenesce 1000 Chilogrami, unu decimetru cubicu 1 Chilogramu si unu centimetru cubicu 1 gramu.

Regul'a suna: Calculámu mai antáiu volumulu cubicu alu corpului respectivu; presupunemu pe unu momentu, ca volumulu acest'a ar fi de apa si calculámu pondula seu; resultatulu dobanditu 'lu inmultímu cu numerulu, care arata pondulu specificu alu corpului respectivu in reportu cu ap'a.

Unu esemplu practicu: O piétra de marmura este de 1½ metru de lunga, de 3/4 metru de lata si de 1/2 metru de grósa; cátu de grea este ea? Volumulu ei cubicu face 3/2 × 3/4 × 1/2 = 9/16 metru cubicu. Presupunendu ca este apa, din carea unu metru cubicu trage 1000 Chilogrami, mass'a acést'a va cumpeni 9/16 × 1000 Chg.; si fiindu ca marmur'a este de 27/10 ori mai grea decátu ap'a, astfeliu piétra de marmur'a va cumpeni 9/16 × 1000 × 27/10 = 213000/160 = 1518.75 Chg

Tema: Cátu de greu este unu globu de piétra de apa, avendu in diametru 20 centimetri, déca piétra de apa este de 23/10 ori mai grea decátu ap'a?

Corespondintia.

Gherla, la 26 Maiu 1877.

Onorata redactiune!

In Nr. 18 alu pretiuitei foli „Scól'a Romana“ a aparutu o corespondintia „Din partile ostice ale comitatului Satumare“ cu subscrierea „S“, prin care veneratului consistoriu scolasticu din Gherla din caus'a procedurii acestuia faéa cu Michailu Chitululu, fostu docente in H. Lapusiu, se facu imputarile cele mai nedrepte, cá se nu dicu cutezatórie. Cumu cá cátu de nebasate suntu incriminatiunile domnului corespondinte, se va convinge on. publicu din urmatóriele:

Poporenii din H. Lapusiu inca in 16 Nov. 1875 acasase pre docentele loru Mich. Chitulu cu mai multe puncte, dintre cari va fi destulu a aminti unulu, adeca ca densulu nici pana in diu'a mai susu aratata nu a inceputu instruirea prunciloru. Veneratulu ordinariatu in urm'a acestei acuse dispuse la 16 Nov. 1875, sub Nr. 4520 protopopului respectivu se faca cercetare, in catu aru fi adeverate asertiunile poporeniloru acusatori. Protopopulu in intielesulu acestei ordinatiuni, esindu in faci'a locului, la 11 Febr. 1876 relationez'a, ca Michailu Chitulu e neglidentu in implenirea detorintieloru sale doцентiale, *) ocupandu-se mai multu cu alte officia contrarie chiamarei sale, adaugundu inca, ca intemplantu-se unele confusuni si mistificatiuni cu scoterea solutiunei doцентiale, poporulu e de totu esacerbatu in contra densului, din care cauza acolo nu pote functiuna mai multu cu resultatu, ci ar fi bine inlocuitu cu altulu.

Veneratulu ordinariatu la 4 Mart. 1876 sub Nr. 1057 in urm'a acestei relatiuni pre Michailu Chitulu lu lasa numai spre proba pana la capetulu anului scol. 1875/6 in H.-Lapusiu, si fiindu ca nici cu finea acestui anu nu a fostu mai favoritiua informatiunea protopopului ca inspectore scolasticu tractualu, cu privire la progresulu si diliginti'a doцентelui din cestiune, veneratulu ordinariatu, resp. consistoriulu scolasticu nu s'a semntitu indemnatu a modifca ordinatiunea de sub Nr. 1057 1876, ci statiunea H.-Lapusiu dechiarandu-o de vacanta, pre Michailu Chitulu l'a dispusu in 13 Sept. 1876 sub Nr. 3515 de doцентe la Buciumi si Hovril'a, care e inca mai buna statiune, decatu cea mainainte avuta; cu acest'a ocaziune a fostu totu o data admoniatu a fi mai conscientiosu in implenirea officului seu. **) Atat'a cu privire la stramutarea lui Michailu Chitulu din H.-Lapusiu.

Ce se atinge de dispunerea densului la Buciumi si Hovril'a, acest'a intemplantu-se inca in 13 Sept. elu a avutu tempu destulu, ca pe 1-a Octobere, candu a fostu detoriu se incepa propunerile regulate, se se stramute la nou'a s'a statiune; dar acest'a nu-o-a facutu Michailu Chitulu inca nici cu inceputulu lunei Novembre, poporenii din Buciumi au cerutu invetiatoriu, din care cauza protopopulu s'a provocatu a relatiuna, ca introdusu e Chitulu si pentru ce nu a inceputu inca invetiamentulu? Protopopulu la 6 Nov. raspunde, ca nici poporulu nu-lu voiesce, dar nici Mich. Chitulu nu e aplecatu ***) a se muta la Buciumi.

Dupace in acea comuna nici la 19 Novembre nu s'a fostu inceputu invetiamentulu, er poporenii au suplicatu de nou pentru invetiatoriu, venerab. consistoriu scolast., ca se nu remana scol'a pentru intregu anulu desierta si fora invetiatoriu, si fiindu ca doцентii cualificati toti erau deja asiediati, — adeca in lips'a altui insu mai cualificatu, a dispusu interimalminte de doцентe in Buciumi si Hovril'a pre Teodoru Indre. — E dreptu, ca acest'a in anulu 1874 a fostu lipsitu de officulu doцентialu din Buciumi, din cauza ca atunci a avutu veneratulu ordinariatu spre dispusetiune altulu mai cualificatu, si deca Michailu Chitulu 'si ocupat

statiunea la tempulu seu, *) nehesitandu mai bine de done luni, abuna sema, ca Teodoru Indre celu mai puginu calificatu nici astadi nu ar fi doцентe in Buciumi si Hovril'a. Prin urmare on. publicu cetitoriu se va convinge, catu de neesactu a fostu reportulu domnului corespondinte si catu de mare saritura face dicundu, ca, „Maritul ordinariatu a dispusu pre Mich. Chitulu de doцентe in Buciumisi Hovril'a“ si aici fora ce-va intercisiune continua: „Totu acelu maritu ordinariatu a anulatu decretulu de mai inainte, punendu acolo de doцентe pre cantorele localu.“ **)

Dispunerea lui Michailu Chitulu s'a intemplantu in 14 Septembre, er a lui Teodoru Indre in 19 Nov. si d-lu corespondentu nu voiesce a sci nimic'a despre cele intemplate intre aceste done dispusetiuni, nu sci cu voi'a seu in urm'a informatiuniloru defectuose si false, prin ce seduce opiniunea onoratului publicu, descriendu procedur'a veneratului consistoriu scolasticu cu colori atat de negre. Acumu judece on. publicu, cumu s'a potutu semti d. corespondentu indrepatitu — standu lucrulu astfelu, precumu s'a descriu — a acusa pre o corporatiune cu un'a dintre cele mai neiertate si periculose crime, dicundu ca „sanctiunea pasiunile comunardiloru.“ Grele si mari cuvinte!

N'am onore a-lu cunoesce pre d-lu corespondinte; dar ierte-me, ca din scrisore judecandu mi vine a crede, ca domni'a sa seu e preocupatu de ide'a fixa — de care altu-cumu multi patimescu — ca adeca totu reulu, de care suferimu, vine dela autoritatile besericesci, ***) seu acele i suntu ceva cuvinte alese si predilecte a domniei sale, cari nesmintitu au trebuitu dise si scrise.

Cumu-ca afacerile nostre scolari nu-su cele mai briliente, si cumu ca trebue se fia smintcla chiar si in organismulu loru, o semntimu si o vedemu cu totii, numai ca nu toti cercamu reulu acolo, unde e in adeveru, si asia nici nu se va pote vindeca in graba. Nu voiescu inse nechiamatu a tiené prelectiuni nimeni, ci terminezu cu aceea rogare, ca se binevoiesca d-lu corespondinte de alta data inainte de a enuncia o sentintia asupra procedurii cuiva, se pondereze mai bine si mai conscientiosu impregiarile, cari l'au indemnatu pre respectivulu la cutare fapta.

Vasilii Pordea,
notariulu consistor. scol.

*) Pentru ce nu i-s'a pusu unu terminu preclusivu pentru ocuparea postului? R.

**) Faptulu scurtu si simplu este, ca unu invetiatoriu cualificatu, dupa unu servitiu de 17 ani, se vede de odata scosu din scola, — fora judecata. Se nu ne miramu apoi, deca mane poimane vomu trebui se ne intorcemu la — subiecte odata parsite ca netrebnice. Martoru ni este organulu acest'a, ca fiindu vorb'a de a incarca in spinarea invetiatoriloru nostri obligaminte, nu i-amu crutiatu; dar amu dori, ca ei se aiba si drepturi, in prim'a linia dreptulu de a fi asigurati in esistintia loru, si acest'a chiar in interesulu scololoru nostre. Invetiatorii harnici 'si voru aflá esistintia si pe alte terenuri; inse ce va fi atunci de scóle? R.

***) Ast'a apoi e chiar — saritura, d-le Pordea. Unu organu particularu, cumu este inspectorulu scolasticu, nu pote fi identificatu ca biseric'a, nici chiar cu consistoriulu. R.

DOMNII PRENUMERANTI,
cari suntu inca in restantia cu costulu abonamentului pe semestrulu I din anulu acest'a, se binevoiesca a se achita catu mai curundu, ca se ne potemu impleni si noi obligamintele nostre.

Redactiunea »Scolei Romanee«.

*) Cumu se face, de d-lu protopopu nu a aflatu de tote acestea mai inainte? R.

**) Statiune mai buna ori mai rea — corectu era, ca invetiatoriulu respectivu mai antaiu se fi fostu admoniatu, si numai remanendu admonitiunea fora efectu — permutatu. R.

***) Cerutu-i-s'a a se declara in scrisu, ca nu primesce nou'a statiune? R.